

Avgiftsfrihet för akutvård och spårsäkring efter våldtäkt

Förslag till beslut i regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beslutar att vård efter sexuella övergrepp ska vid första besöket, samt vid eventuellt efterföljande återbesök, vara avgiftsfritt för patienten samt att eventuell uteblivandeavgift inte ska tas ut för dessa besök.
- Regionfullmäktige fastställer förslag till vårdavgift i öppenvård att gälla från och med 2024-03-01.

Sammanfattning

Kvinnor har i praktiken inte betalat någon vårdavgift i samband med spårsäkring och akut vård vid sexuellt våld. Detta bör dock formaliseras med ett avgiftsbeslut i regionfullmäktige samt utvidgas till att gälla samtliga verksamheter som bedriver öppenvård enligt HSL, samt gälla alla personer, oavsett könsidentitet.

Omhändertagandeprocessen när det gäller patienter som uppsöker vård vid sexuella övergrepp återges i ärendebeskrivningen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade den 21 juni 2023 att föreslå regionfullmäktige att vård efter sexuella övergrepp ska vid första besöket, samt vid eventuellt efterföljande återbesök, vara avgiftsfritt för patienten samt att eventuell uteblivandeavgift inte ska tas ut för dessa besök. Beslutet beräknas ha marginell ekonomisk effekt på Region Gotlands sammantagna intäkter för avgifter inom hälso- och sjukvården.

Enligt §1 kap 3 Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017: 30) och §6 1 kap Patientlag (2014:821) är målet med hälso- och sjukvården en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Med hänvisning till gällande lagstiftning om jämlik vård kan beslutet inte innefatta avgiftsfria besök endast för kvinnor. Ej heller besök på specifik mottagning. Beslutet om avgiftsbefrielse bör omfatta alla oavsett könstillhörighet samt innefatta besök på akutmottagning, specialistmottagning, vårdcentral samt vid ambulansverksamheten.

Ärendebeskrivning

Omhändertagandeprocessen när det gäller patienter som uppsöker vård vid sexuella övergrepp går till så att de av kvinnligt kön hänvisas till gynekologisk mottagning och de med manligt kön hänvisas till kirurgisk mottagning. Barn omhändertas i samarbete med barn- och ungdomsmedicinska mottagningen.

Patienter som söker efter att ha blivit utsatta för sexuella övergrepp kan antingen komma till direkt berörd mottagning eller via akutmottagningen.

Patientens berättelse inhämtas av läkare som sedan genomför en undersökning och tillhörande spårsäkring. Patienter som inte vill medverka till undersökning ska inte tvingas eller övertalas på ett sätt som kan uppfattas som starkt påtryckande. Däremot kan ett resonemang föras med patienten om begränsad undersökning av synliga kroppsdelar och självtopsning. Prover tas och patienten erbjuds Hepatitvaccination och i förekommande fall akut p-piller. En uppföljning till läkare planeras inklusive kuratorskontakt. Kontakt med socialjour tas om patienter är under 18 år och där kontakt med vårdnadshavare inte kunnat etableras. Patientens behov av skydd ska bedömas. Offret bör inte återvända till brottsplatsen. Socialjour kontaktas för hjälp till skyddat boende. Polis tillkallas om personen vill göra en anmälan. Patienten får både muntlig och skriftlig information om vanliga psykologiska reaktioner efter våldtäkt.

Kurator ringer upp patienten första vardagen efter besöket. Patienter som tackat nej till samtalsstöd kontaktas per telefon för nytt erbjudande, samt erbjuds samtal vid läkaråterbesöket. Minderåriga följs upp av läkare på gynmottagningen såsom för vuxna, samt i första hand samtal hos kurator på gynmottagningen. Patienten får information att prover sparas på gynmottagning i låst utrymme i två år innan det kasseras, detta för att möjliggöra en anmälan i senare skede.

Vårdavgiften för besök på akutmottagning är 400 kronor. Besök till läkare på specialistmottagning är 300 kronor, vårdcentral 200 kronor samt vård av ambulanspersonal 400 kronor. För patienter som är under 18 år eller över 85 år är vården avgiftsfri.

Då en patient söker vård för något av ovanstående, registreras det med diagnoskod ”sexuella övergrepp”, därför föreslås beslutsförslaget om avgiftsfrihet formuleras ”Avgiftsfrihet för vård vid sexuella övergrepp”.

Bedömning

Hälso- och sjukvårdsnämnden har den 21 juni 2023 (§ 69) föreslagit regionfullmäktige att vård efter sexuella övergrepp ska vid första besöket, samt vid eventuellt efterföljande återbesök, vara avgiftsfritt för patienten samt att eventuell uteblivandeavgift inte ska tas ut för dessa besök.

Regionstyrelseförvaltningen tillstyrker att regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta om ovan nämnda förändring.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Enligt §1 kap 3 Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017: 30) och §6 1 kap Patientlag (2014:821) är målet med hälso- och sjukvården en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Med

hänvisning till gällande lagstiftning om jämlik vård kan beslutet inte innefatta avgiftsfria besök endast för kvinnor. Ej heller besök på specifik mottagning.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att beslutet beräknas ha marginell ekonomisk effekt på Region Gotlands sammantagna intäkter för avgifter inom hälso- och sjukvården.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att beslut om avgiftsbefrielse bör omfatta alla oavsett könstillhörighet samt innefatta besök på akutmottagning, specialistmottagning, vårdcentral samt vid ambulansverksamheten.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej aktuellt.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuellt.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsnämnden 2023-06-21, § 69

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Ulrika Jansson
Ekonomidirektör

Skickas till

Hälso- och sjukvårdsnämnden